הלכה · משנה תורה · מפרשים · שורשי הים · ספר מדע

שורשי הים על משנה תורה, הלכות יסודי התורה

רבי יצחק מאיו

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

שורשי הים על משנה תורה, הלכות יסודי התורה

רבי יצחק מאיו

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/שורשי-הים-על-משנה-תורה-הלכות-יסודי-התורה/
הקובץ נוצר ב־19 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק ה 4
הלכה ח 4
פרק ו 9
הלכה ו 9
פרק ט 23
הלכה א 23

פרק ה

הלכה ח

שורש איסור שלא כדרך הנאתו במד"א **כו' אבל שלא כדרך הנאתן כגון שעושין רטיה או מלוגמה מחמץ כו'**. דברי מרן כ"מ בזה תמוהים כמ"ש הר"ב מ"ל ז"ל בדף ב' ע"ד ד"ה וראיתי כו' אמנם דברי רבינו מבוארים הם במ"ש ה"ה בפ"ח מהלכות מ"א הל' ט"ז ע"ש ומשמע ליה לה"ה בדעת רבינו שהוא אינו מפרש כפי' רש"י בההיא דרבינא דהוה שייף לברתיה בגוארקיה דערלה אעפ"י שהיה חולי שאין בו סכנה ויהיב טעמא לאיכא דאמרי משום דלאו דרך הנאתו הוא דהיינו לפי שהיה בוסר אלא לדעת רבינו הוא משום דכיון דהיה דרך סיכה ולא היה דרך אכילה משו"ה קאמר דלאו דרך הנאה הוא וכן העלה הר"ב מש"ל בד"ג ע"ב דאין בכל איסורי מאכל כי אם ב' חלוקות הא' היא דרך האוכל דרך אכילה שהוא מה שהוזהרנו עליו בלאו וכרת והב' הוא הנהנה ולא אכל דאין בו לאו אלא איסור תורה ואין חילוק בין אם הוא כדרך הנאתו או לא אלא ההנאות שוות דאין בהם לאו אך איסורו ד"ת יע"ש.

וראיתי למו"ה בספר שער המלך ד"א ע"ב שתמה ע"ז מהא דגרסינן בפסחים דכ"ו אמר אביי מנא אמינא לה דתניא אמרו עליו על ריב"ז שהיה יושב ודורש כל היום כולו והא הכא דלא אפשר וקמכוין ושרי ורבא אמר לך שאני היכל דלתוכו עשוי ופרש"י ואין הנאת צלו נאסרת דאין זה דרך הנאתו והשתא אם כשלא דרך הנאתו איסור' דאורייתא איכא היכי הוה עביד הכי ריב"ז דבשלמא אם אין איסורו אלא מדרבנן איכא למימר היכא דלא אפשר כגון הכא שהיה צריך לדרוש לרבים לא אטרחינהו וכדאמרי' התם בסמוך ותסברא כו' וכמ"ש הרב בסמוך ד"ד ע"ב אלא ודאי מהך סוגייא מוכח בהדייא דשלא כדרך הנאתן אין איסורו אלא מדרבנן עכ"ל.

ולע"ד אפשר לומר דה"ה ז"ל מפרש שאני היכל דלתוכו עשוי דלא כפי' רש"י שפירש משום דהוי שלא כדרך הנאתן אלא הכוונה כיון דלתוכו עשוי כי אקדישו הבנין מעיקרא הכי אקדישו שלא יחול קדושתו אלא מה שבתוכו לא על ההנאה הבאה מחוצה לו וה"ט כדי שלא יכשלו בו רבים שעוברים דרך שם וכ"כ מו"ה גופיה לקמן ד"א ע"ג ד"ה ומעתה ליישב דברי התוס' ר"פ הנשרפין דע"א ד"ה בשיר דס"ל דשלא כדרך הנאתו במוקדשי' איכא איסור תורה וזה היפך הך סוגייא דאמרינן שאני היכל דלתוכו עשוי יע"ש.

עוד ראיתי למו"ה שם ד"ה ודע דהא דאמרינן התם שאני היכל דלתוכו עשוי כו' שהביא דברי התוס' ומה שהוק' להרב ח"ה ז"ל בתירוצם ומה שיישב וכתב עליו שדבריו דברי נביאות ושלכן נראה דלרבא ל"ק ליה ברייתא דליפרוך מה לכלאי הכרם שלוקין עליהן

שלא כדרך הנאתן דאיכא למי' דאיסי ן' יהודה ס"ל כר"ש דאמר כל שהוא למכות וכי היכי דלקי בכל האיסורין אכל שהוא ה"נ לקי אשלא כדרך הנאתו וכמו שנראה מדברי התוס' דפ"ג דשבועות ד"ה דמוקי וכמ"ש מוהריב"ל ורש"ל שם יע"ש. ועל זה מצאתי כתוב עוד למו"ה ז"ל וז"ל וק"ל שמדברי התוס' בפרק כל שעה דכ"ד ע"ב ד"ה פרט לאוכל חלב חי נראה איפכא שהרי הקשו מההיא דאמרינן בפרק ג"ה אכל צפור טהור חי בחיה בכל שהוא והוצרכו לדחוקי דשאני עוף דרכיך ואם איתא לדברי רש"ל ומוהריב"ל מאי קושיא הא כיון דלקי אכ"ש ה"נ דלקי אשלא כדרך הנאתו עכ"מ ועיין במ"ש עוד ע"ד רש"ל הללו בד"ב סע"ד וד"ג ע"א.

וראיתי להר"ב מש"ל בד"ג ע"ג שהביא ראיה לדעת רבינו דס"ל דאינו חייב מלקות בנהנה ואפילו בבשר וחלב מההיא דפרק כל הבשר דקי"ג דאמרינן המבשל חלב בחלב ר' אמי ור' אסי חד אמר לוקה וחד אמר אינו לוקה והמתבאר שם מסוגייא דלכ"ע אין איסור בב"ח חל על איסור חלב ויש לתמוה דהא איסור בב"ח איסור מוסיף הוא דהשתא נאסר בהנאה וא"כ אמאי לא חייל איסור בב"ח על איסור חלב ולסברת רבינו ניחא דע"כ לא חשיב הנאה איסור מוסיף אלא היכא דלקי על ההנאה אבל בב"ח דליכא מלקות בהנאה לא שייך ביה איסור מוסיף אף לסברת החולקים עליו וס"ל דבכל איסורי הנאה לוקין על ההנאה וכ"ש בב"ח לא ידעתי טעם נכון למה לא ילקה האוכל חלב שבישל בחלב שתיים משום איסור מוסיף וצ"ע עכ"ל.

ודין גרמא ליה שלא ראה דברי הר"ן בחי' לחולין דקי"ו עלה דאמרינן קסבר רבי עקיבא אחע"א וז"ל כבר כתבתי למעלה דאחע"א דבב"ח איסור מוסיף הוא הילכך כיון דקי"ל בעלמא אחע"א באיסור מוסיף נקטינן כר"ע ואע"ג דשמואל שהוא אמורא משמע דלא דריש כר"ע אלא כת"ק כדאמרי' לעיל גדי לרבות את החלב כו' הך מימרא תרוצי מתרצינן לעיל ופירוקא בתרא דאמר הא דידיה הא דרביה אפשר דלדידי' ס"ל אחע"א וחלב ומתה לא צריך קרא ולעיל בדקי"ב ע"ב עלה דפריך תלמודא וסבר שמואל אחע"א כו' כתב וז"ל איכא למידק מאי קושיא הא אחע"א דבב"ח איסור מוסיף הוא שהרי בתחיל' לא נאסר אלא באכילה והשתא ניתוסף בו איסור הנאה ובמס' כריתות אמרינן דאיסור הנאה איסור מוסיף הוא כו' לפיכך נראה דשמעתין פליגא אדרבא דאמר במס' שבועות דאפילו למאן דלית ליה איסור כולל מוסיף אית ליה מבוארין דבריו דלדידן דקי"ל אחע"א באיסור מוסיף חלב ומיתה מחייב בבב"ח מסברא משום דאי' מוסיף הוא ולפ"ז עכ"ל דר' אמי ורבי אסי לדעת ר"ש דס"ל אחע"א אפי' באיסור מוסיף הוא דפליגי ואינהו בדידהו ס"ל דאחע"א באיסור מוסיף ולקי ב' וכבר הארכתי בזה בפי"ז מה' א"ב שורש אחע"א יע"ש.

עוד ראיתי להר"ב משל"ל בדף ה' ע"א ד"ה יש לחקור עלה ונסתפק בהא דקי"ל דכל איסורין שבתורה אין לוקין עליהן שלא כדרך הנאתן אם נאמר ג"כ במצות עשה דרחמנא אמר תאכל כגון מצה וק"פ אם אכלן שלא כדרך הנאתן אם יצא י"ח כו' וסיים וכעת לא ראיתי דין זה בפי' במ"ע עכ"ל ועיין למו"ה בספר שער המלך שהוכיח בראיות ברורות דגם במ"ע אין יוצאין בו י"ח באוכל שלא כדרך הנאתן יע"ש.

ואנכי לא ידעתי אמאי לא פשיט ליה למר כן ממ"ש התוס' דנזיר דכ"ג גבי מה שאמרו זה שאכלו אכילה גסה פושעים יכשלו בם כו' והביא דבריה' הר"ב מ"ל לעיל מזה ד"ה נסתפקתי והוא ז"ל סובר דאכילה גסה שלא כדרך הנאה חשיב וצ"ע ועיין בספר מוצל מאש ח"ב סי' יו"ד יע"ש ועיין בס' חיים שאל ח"א סימן ד' ד"ז ע"ד.

והן עתה ראיתי להרב תורת חיים בפ' העור והרוטב דק"ך ע"א אההיא דאמרינן התם בשלמא אם מצה היא אינו יוצא בה י"ח לחם עוני אמר רחמנא כתב וז"ל נראה דלא מצי למימר אכילה כתיב ביה דהא דקאמר גבי חלב וחמץ ונבילה אכילה כתיב ביה כו' משום דכשהמחה את החלב גרועיה ואין דרך הנאתו בכך וקי"ל בכל האיסורים דאין חייבין עליה' עד שיאכל אותם דרך הנאה כדאיתא בפרק כ"ש כו' אבל גבי מצה דלאו בהנאה תלייא מילת' דמצוות לאו ליהנות ניתנו דאפי' בלע מצה קי"ל דיצא אע"ג דלא נהנה ממנו והיינו דבעינן בסמוך גבי כלאים מנ"ל אע"ג דלא כתיב ביה אכילה משום דלא אסרה תורה אלא בדרך הנאה עכ"ל.

הנה פשיטא ליה להרב כביעתא בכותחא דבמ"ע יוצא בו אפילו שלא כדרך הנאה היפך מאי דפשיטא ליה להרב מ"ל מסברא וממה שהוכיח מו"ה בראיות ברורות והוא פלא: ומ"ש משום טעמא דמצוות לאו ליהנות ניתנו אין ענין לזה כלל כמובן גם מה שהביא ראיה מבלע מצה יצא אע"ג דלא נהנה ממנו לית' דס"ס הרי גרונו ומעיו נהנין ממנו וחשיבא דרך הנאתו וזה מוכרח דלפי דבריו אם בלע כזית מאיסו' כגון נבילה כו' אין לוקין עליו דהוי שלא כדרך הנאתו והא ודאי ליתא דבהדייא אמרינן בפרק אלו נערות ד"ל ע"ב זר שאכל תרומה פטור לאביי ומוקמי' לה כגון שתחבו חבירו בבית הבליעה דמיתה ותשלומין באים כאחד יע"ש ועיין בפרק ג"ה דק"ג ע"ב וזה פשוט. גם מ"ש והיינו דבעינן בסמוך גבי כלאים מנ"ל כו' משום דלא אסרה תורה אלא כדרך הנאה כו' דבריו תמוהים דבהדייא אמרינן בפרק כ"ש ה"מ בכלאי הכרם דלוקין עליהם שלא כדרך הנאתן וצ"ע.

מיהו מהא דתנן פי"א דמנחות משנה ז' חל יה"כ להיות בע"ש שעיר של יה"כ נאכל לערב והבבליים אוכלין אותה כשהוא חי כו' נראה דקשה לזה שהרי האוכל חלב חי אמרינן דלא מחייב משום דהוי שלא כדרך הנאתו וההיא דאכל צפור חי תירצו בתוס'

דשאני עוף דרכיך משמע דכל מין בהמה אפילו בהמה דקה כל שאוכלו חי מיקרי שלא כדרך אכילה וא"כ קשה דמאי אהני להו לבבליים לאוכלו כשהוא חי כיון דאכתי לא מקיים מצות אכילת קדשי' כיון דהוי שלא כדרך הנאתו ואפשר ליישב דאע"ג דלא מקיימי מצות אכילת קדשי' אהני להו אכילה כזו שלא להביאו לידי נותר שעובר עליו בכרת אלא דאכתי קשה מהא דגרסינן בפסחים פרק אלו דברים דע"א ע"א אמר רבא שתי תשובות בדבר חדא דשעירי רגלי' חי נאכלין צלי אינן נאכלין ושמחה בחי ליכא ופירש רש"י חי נאכלין אם בא לאוכלו בשבת לא יאכלנו כי אם חי כו' והשת' ק' דהיכי מצי לאוכלו בשבת כשהוא חי הא קא מבטלי מ"ע דאכילת קדשים כיון שיכול לאוכלו כשהוא מבושל למוצאי שבת גם מאי קאמר דשמחה בחי ליכא ת"ל דאפילו שבשאר קדשים דלא אתו משום שמחה לא מקיים מ"ע. ועיין בתוס' מנחות דמ"ח ע"א ד"ה חטא בשבת שכתבו וז"ל תימה למה אין אומרים חטא כדי שיזכו לאוכלן חיים דכה"ג אמרינן בפרק התודה. וי"ל דאין זה זכות כו' ודוק היטב בדבריהם. ועיין עוד במנחות ד"ק ע"א ד"ה ששונאין כו' שכתבו וז"ל אע"ג דמצוה קא עבדי שלא להביאו לידי נותר אפי"ה כל קרו להו בלשון גנאי לפי שהיה דרכם כמו כן לאוכלן בשאר ימות השנה וע"ש וקשה דבשאר ימות השנה היכי מצו אכלי הכי וקא מבטלו מ"ע. ואולי נאמר דהבבליים הללו כיון שדרכם לאכול כמו שהוא חי לגבי דידהו חשיבא אכילה כדרכה ולפי"ז זכינו לדין דלגבי בבליים בשאר איסורים נמי דינא הכי דמחייבי אם אכלו חי אלא דלפי"ז ק' דמאי ק"ל להתוס' בפסחים מההיא דאכל צפור חי ומההיא דהקפה את החלב ואמאי לא תירצו דההי' מיירי במי שדרכו לאוכלו חי כמו בבליים ועדיין אני נבוך בזה והדבר צ"ת. ועיין במ"ש עוד בפ"א מהלכות עיוה"כ הל' א' יע"ש.

עוד ראיתי להר"ב מש"ל בד"ה ע"ד ד"ה עוד הביא דברי התוס' דפרק כ"ש דכ"ד שכתבו וז"ל הא דלא קאמר הכל מודים בחולין שנשחטו בעזרה משום דכתיב בהו אכילה דמוזבחת ואכלת נפקא לן ועוד דאיכא למ"ד חשב"ע לאו דאורייתא ומשמע מדבריהם דלמ"ד דאורייתא לוקה תמה ע"ז דאף למ"ד דאורייתא ליכא מלקות ואפילו באוכל דרך אכילתו כיון דאזהרתיה מדכתיב וזבחת ואכלת כדאמרי' בפ"ב דקידושין דז"ן מה שאתה זובח ברחוק מקום אתה אוכל ואי אתה אוכל מה שאתה זובח בקרוב מקום וא"כ הוי לאו הבא מכלל עשה דאין לוקין עליו כו' וא"כ היכי הוה מצי למימר הכל מודים בחשב"ע דלוקין עליו שלא כדרך הנאתן כיון דאפילו באוכל דרך הנאתן אינו לוקה וצ"ע עכ"ל.

ולעד"ן דהתוספו' משמע להו דחשב"ע למאן דנפ"ל מקרא דוזבחת ואכלת שלא התיר הכתוב אכילה לידי זביחה אלא בזביחה שהיא ברחוק מקום כדכתיב כי ירחק ממך

המקום וזבחת ואכלת כל ששחט בעזרה שהיא בקרוב מקום הוייא ליה שחיטה פסולה ואהדרי' קרא לאיסור נבילה ולקי על אכילתן משום נבילה מידי דהוי אשוחט שחיטה פסולה שכתב רבינו בפ"ג מהל' שחיטה הל' ח"י דכל מקום שאמרנו שחיטה פסולה הר"ז נבילה ולקי עליו משום נבילה כמו ששנינו בחולין דל"ב כלל אמר רבי ישבב משם ר"י כל שנפסלה בשחיטתה נבילה יע"ש שמעי' מינה דכל שאסר רחמנא בענין השחיטה אהדריה לאיסור נבילה ולי' למי' דהתם שאני שהשחיטה פסולה לא הותרה כלל בשום מקום להכי אמרינן דאהדריה לאיסור נבילה אבל הכא שהשחיטה הותרה בחוץ כי אסיר רחמנא בפנים לא הדרא לאיסור נבילה אלא ללאו הבא מכלל עשה וכמ"ש התוס' בפ"ק דביצה די"ב ד"ה השוחט וכו' דכל דהותר בהדייא לא אמרינן כי אסרה אהדרה לאיסורא קמא יע"ש דלא דמי דהתם התיר הכתוב בהדייא איסור מלאכה ביו"ט באוכל נפש כדכתיב אך אשר יאכל לכל נפש הוא לבדו יעשה לכם ומינה נמי הותרו נדרים ונדבות מטעם מתוך כמ"ש התוס' שם וכי הדר ואסר נדרים ונדבות ממילת לכם ולא לגבוה ודאי דלא אהדרי' לאיסור מלאכה אלא ללאו הבא מכלל עשה אבל הכא דקאמר קרא כי ירחק ממך המקום תזבח ואכלת דלא התיר הכתוב תחילה הזביחה ואח"כ אסרה בעזרה אלא תכף כשבא לצוות על השחיטה ולאסור הנחירה ושאר מיתות הבהמה כדאיתא בפ"ק דחולין די"ז ר"ע אומר לא בא הכתוב אלא לאסור להם בשר נחירה וכמ"ש רבינו בס"פ ד' מהלכות שחיטה לא התיר לנו השחיטה אלא בריחוק מקום אם כן כי היכי דנחירה ושחיטה פסולה אהדריה רחמנא לאיסור נבילה בצוותו על הזביחה הכי נמי שחי' בעזרה שהיא פסולה אהדריה לאיסור נבילה ועיין להתוס' בחולין דצ"ט ד"ה רבא אמר כו' במה שחילקו התוס' בענין זה דאהדריה לאיסורא קמא וכמ"ש הר"ב מש"ל בס' פרשת דרכים בדרך מצוותיך דס"ט ע"ב ועיין להר"ב דברי אמת דנ"ח ע"ב יעו"ש.

עוד ראיתי למוהר"י כולי ז"ל שכתב בהגהה וז"ל ועיין להתוס' בפרק התודה ד"פ נקטו דרשא זאת דמה שלי בשלך ולא ידעתי למה דהא איתות' ר"י עכ"ל. ולא ידענא מאי קא קשי' ליה דלא איתותב ר"י אלא במאי דהוה בעי למילף איסו' חשב"ע מהיקשא דמה שלי בשלך אסור כו' דאיכא למיפרך מה לשלי בשלך שכן ענוש כרת אבל אכתי שפיר מצינן למילף דמה שלי בשלך אינו אסור אלא כעין עבודה אף שלך בשלי אינו אסור אלא כעין עבודה דלהא ליכ' למיפרך מידי וברור.

פרק ו

הלכה ו

שורש איסור מחיקת השם ואפילו היה השם חקוק בכלי מתכות כו'. הנה זה ימים נשאלתי על טס של כסף שכתוב בו דרך חקיקה מצד אחד הא לכם זרע ומצד אחר כתוב בו אות ה' שרי להתיכו ולמכור הכסף ולהשתמש בדמיה מי נימא כיון שחקוק תיבות של פסוק זה הרי נתקדש המקום ואסור להתיך אותיות הקדש והמקום. או דילמא דוקא במוחק את השם הוא דאסור אבל באותיות אחרות לא וכן אות ה' החקוק מצד האחר אם היא ה' מן השם איכ' איסורא למוחקה או דילמא ליכא איסורא.

תשובה ליכא איסור' ודאי כי לא מצינו איסור מחיקה אלא באותיות מהז' שמות שאינן נמחקים כדאיתא בשבועות דל"א וכמ"ש רבינו כאן והטור ומרן בי"ד סימן רע"ו ושם סי' ב' כתב מרן שאם הי"ל לכתוב את השם וכתב יאודה עושה מהדל"ת ה' ומוחק ה' אחרונה וכ"כ עוד דש"ד משדי וצ"ב מצבאות נמחקים וזה פשוט: ומ"מ נר' דדוקא כשמוחק אותיות לצורך תיקון התיבות הוא דליכא איסור' כלל אבל אם הוא מוחק ומאבד אותיות או תיבות שלא לצורך אלא דרך בזיון אסור וכמבואר בתשובת הרמב"ם שהביא מרן ב"י בי"ד סי' רפ"ג והיא בתשו' הנדפסות מחדש סימן ז' והביאה מוהרשד"ם בחי"ד סימן קפ"ד וז"ל על אדם שריקם בטליתו פרש' ציצית וכתב השם ג' יודי"ן והוכיחו גדולי העיר ולא קבל ממנו.

תשובה מעשה זה האיש חטא הוא ואינו נכון כלל האיסור הוא מב' טעמים האחד שאין נכתב מן התורה פסוקים פסוקים אבל יכתב שלשה תיבות ולא יותר (הכי איתא בגיטין ד"ס וביומא דל"ז) ואולי קאמר בכותב על הספר ובדיו אבל לחרות בעצים ובזהב או לרקם בגדים מותר דע כי אין חילוק בין כתיבה לחריתה כדאית' בגיטין ד"ך ועוד תנן אף היא עשתה טבלא זהב שפרשת סוטה כתובה ובחריתה היתה והיה כהן מעתיק ממנה וכותב על הספר ופרי' הש"ס שם בגיטין וביומא ש"מ כותבין מגילה לתינוק להתלמד בה ומשני שזאת הטבלא היתה חרו' בה אות א' מכל תיב' כו' הא למדת שחריתה אסורה ה"ה רקימה וכאשר ראינו במצרים שהיו לוקחים טסי כסף וזהב וחורתין בהם שיר של פגעים ותולין אותו בצווארין של תינוקות ומחינו בידם עכ"ל.

הרי שאסר הרב ז"ל לרקום ולחרת שיר של פגעים בטסי כסף וזהב וכן לרקום בטלית פסוקי תורה מפני שאין זה כבוד התורה לכתוב פרשיות וכ"ש פסוקים פסוקים וכ"ש להתיכן ולאבדם דרך בזיון וכ"כ מוהרשד"ם בתשו' הנז"ל דאותיו' הקדש אעפ"י שאינן מהשמות שאינן נמחקים אסור לאבדם דרך בזיון וכ"כ הרדב"ז בח"א סימן מ"ה וז"ל מה

שנהגו במצרים לרקום על הטלית פסוקים של תורה בזהב כבר נזהר הרמב"ם כו' ומה שנראה לי בדבריו ז"ל דאפילו דברים של חול אסור לרקום אותם בכתב אשורית שהרי הכתב בעצמו יש בו קדושה רבה ותלויים בו ובצורות האותיות כמה סודות עמוקים להשתמש בו בדברי' של חול כ"ש הכא שאם בלה הטלית מתיך את הזהב ונמצא מאבד את הכתב בידים ואם כתב פסוקי' מן התורה אפילו בכתב אחר אסור דלא גרע משאר ספרים ופירושם שאסור לאבדם ביד והמאבדם מכין אותו מכת מרדות כאשר כתב רבינו בפ"ו מה' יסודי תורה הכלל העולה שאם הוא ענין שיש בו קדושה או שהכתב אשורי אסור כן נ"ל עכ"ל.

מבואר יוצא דלהתיך טס של כסף וזה' שכתו' או חרות או רקום אותיות מכתב אשורית אפילו מדברים של חול אסור דהרי מאבדן בידים ועושה ביזיון בכתב הקודש ואסור מד"ס. איברא כי מדברי הרמב"ם בתשובה הנז"ל אין ראיה דאיכא איסור בדבר הזה שלא כתב אלא דמגונה הדב' ולא כתב איסו' אלא בכות' פסוקי תורה נביאים וכתובים דוקא אבל בכותב דברים של חול בכתב אשורית אינו אלא גנאי וז"ל שם ומן הראוי שתדע כי הכתיבה הזאת הנקראת כתב אשורי' כיון שנכתבה בו התורה ובו נכתבו לוחות הברית כי הוא מגונה מאד להשתמש בו רק בכתבי הקודש ומימי קדם ישראל נזהרין בזו והיו כותבים כתביהם וחיבור חכמותיהם וכתבי חול שלהם בכתב עברי ולכן תמצא חרות על שקלי הקדש דברי' של חול בכתב עברי ולא נמצא מעולם אות אחת מכתב אשורי בדבר שנמצא משארית ישראל לא במטבע ולא באבן עכ"ל.

הרי שלא כתב אלא לשון גנאי ולא איסור ושוב ראיתי להרב דברי יוסף סימן מ"א שתמה על הרדב"ז בזה והביא ההיא דפ"ק דנידה די"ז דפריך תלמודא למ"ד אסור לשמש מטתו ביום מדתניא אף ע"פ שאמרו המשמש מיטתו לאור הנר הרי זה מגונה ופרש"י אלמא מגונה הוא דהוי אבל איסורא ליכא יע"ש ועל מ"ש הרדב"ז וכ"ש הכא שאם בלה הטלית מתיך את הזהב ונמצא מאבד את הכתב כתב הרב הנז' וז"ל וקשה דמנ"ל הא דאסור לאבד בידים כתבי חול שנכתבו בכתיבה אשורית דאי משום צורת האותיות דחל עליה קדושה רבה אין זה אלא בדברים של קדש כשנכתבו בכונת קדושתן דאז חל על האותיות קדושה עליונה כפי כוונת הכותב ועומק השכלתו וטהרת מחשבותיו אבל בהעדר הכוונה הראויה בהם כל רוח אין בקרב' ומטעם זה הוא דאמרי' בגיטין דנ"ד כל ס"ת שאין האזכרות שלו כתובות לשמן אינו שוה כלום ובספר בדק הבית ד"ב כתב מרן בשם הרשב"ץ בתשו' דשם שנכתב שלא בכוונת קדושה אינו קדו' וכ"כ הסמ"ק והגהות מיימון פ"ו מיסודי התורה והרשד"ם בסימן קפ"ז ואין צריך לומר אם הם דברים של חול

שאין איסור למוחקן עכ"ל יע"ש.

ואין מכל זה ראיה לסתור דברי הרדב"ז ז"ל דודאי לענין איסור מחיקת השם דלוקה עליו הוא דקאמרי הני רבוותא דליכא איסורא אבל הרדב"ז ז"ל לא כתב אלא דאיסור ד"ס מיהא איכא לפי מ"ש הרמב"ם דכתב אשורית מצד עצמו וצורתו אית ביה צד קדושה וגנאי הדבר לכותב' בדבר שיבא לבסוף לידי איבוד בידים.

עוד תמה על הרדב"ז דהא דאסר הרמב"ם לאבד ולהשתמש בכתב אשורית היינו דרך השחתה ובזיון אבל כל שעושה לצורכו שלא להפסיד ממונו אין כאן איסור כלל שהרי כותב ס"ת וטעה מוחק אפילו כמה שורות אפי' שחלה קדושת ס"ת על אותן שורות שכתב דכיון שאינו מוחקן דרך ביזוי והשחתה אין כאן איסור וכ"כ מרן ב"י בא"ח סימן ש"ע בשם המרדכי דעוגות התינוקות שכותבין עליהם אותיות אסור למוחקן בי"ט הא בחול אין בו איסור יע"ש.

ולדידי אין ספק דאף הרדב"ז סובר כן דאחר שכתב כתיבת אשורית בזהב בטלית דכשבלה הטלית שרי להתיך אותיות הזהב כיון דלצורכו הוא מוחק ואינו דרך השחתה ובזיון והוא לא אסר אלא לרקם מעיקרא כיון דסופו לבא לידי איבוד בידים כשיבלה הטלית אפילו שהוא לצרכו ולכתחילה ודאי דאסור ר"ל מגונה לדעת הרמב"ם אפילו בדברים של חול כל שהכתב אשורית וכמו שכן הסכים הוא ז"ל בכוונת הרדב"ז יע"ש.

ונמצינו למדין לנדון דידן דכיון ששלשה תיבות אלו של הא לכם זרע הם קדש מפסו' התורה והכותב אותם ודאי דכוונתו היה לכתוב אלו התיבות של קדש שיועיל לנושא אותם להוליד ולהזריע זרע אנשים אין ספק שלפי דברי הר"מ והרדב"ז והרב דברי יוסף אסור להתיך הטס הזה דהו"ל מאבד בידים תיבות הקדש שנכתבו בכתב אשורית.

ואולם ראיתי להתשב"ץ ח"א סימן ב' דף ז' ע"ד ד"ה ואחר כו' שכתב דאעפ"י דאיכא איסורא דרבנן לאבד כתבי הקודש בידים ואפי' ברכות וקמעין והפטרות שאינן כתבי הקודש שלמים ואפילו בזמן שלא ניתנו ליכתב וכ"ש השתא דניתנו ליכתב משום עת לעשות לה' לדעת הרי"ף במגילה לתינוק וכיוצא וכן ספרי התלמוד לכ"ע וכיון שניתנו ליכתב מציליין אותן מן הדליקה וכ"ש שאסור לאבדן ביד אפילו הכי סיים וכתב ואפשר שאינו אסור לאבד ביד אלא כשיש בהם שמונים וה' אותיות כפרשת ויהי בנסוע הארון אבל בציר מהכי שרי ויש הוכחה לזה בפרק כל כתבי עכ"ל.

ונראה שראייתו מפ' כל כתבי הוא ממ"ש שם דף קט"ו ע"ב דס"ת שבלה אם יש בו ללקט פ"ה אותיות כפרשת ויהי בנסוע הארון מצילין מן הדליקה ואם לאו אין מצילין משמע דכל דליכא פ"ה אותיות אין כאן קדושה ואע"ג דלא אתמ' הכי אלא לענין דאין

מצילין מן הדליקה אבל לא לאבדן ביד דוקא לענין ס"ת שבלה הוא דאסור לאבד ביד אפילו שאין בו ללקט פ"ה אותיות אבל בקמעין וכיוצא אפי' איבוד בידים שרי כל דליכא פ"ה אותיות מעיקרא בהם כיון דאין בהם קדושה ועיין להר' חוות יאיר סי' ט"ז דכ"ו ע"א שחילק כעין זה ולפי דברי התשב"ץ הללו בנ"ד דליכא אלא ג' תיבות מפ' הא לכם זרע שרי להתיכן ולאבדן בידים גם לפי דברי רבי מיימון אביו של הרמב"ם שהביא התשב"ץ שם באותה תשובה דכל שאינו כותב בשיטה אחת יותר מב' תיבות אין כאן כתיבת קודש ושרי לאבדן בנ"ד נמי דליכא אלא ג' תיבות שרי לאבדן אלא שהתשב"ץ שם דף ח' ע"ב ד"ה דע כו' כתב שרש"י חולק בזה והביא ראיה הרב לדבריו יע"ש זולת היכא שהתיבות חסרות או יתרות או האותיות קטועות או שהכתב אינו אשורית יע"ש ולפי דבריו הללו דכל שאינו כתב אשורית שרי למוחקן הכא נמי בנ"ד דהוי חק תוכו שצורת האותיות נעשו ממילא בתוך החקיקה וכבר אמרו בפ"ב דגיטין ד"ך דח"ת לא מיקרי כתיבה דכתיב וכתב ולא וחקק דהיינו חק תוכות וכיון דליכא כתיבה אין כאן איסור איבוד כתבי הקודש.

ולבר מן דין ומן דין עוד יש טעם אח' להתיר בנ"ד על פי מה שכ' שם עוד התשב"ץ ד"ת ע"ג וז"ל ראיתי בתשו' הרמב"ם שאסר לרקם בטלית של ציצית פסוקים של תורה והטעין גניזה אם רקמן ואינו נראה כן שלא כיוין לכותבו להגות בהם וגט חליצה יוכיח שכותבין כמה פסוקים ורבותינו ז"ל היו כותבין פסוקים באיגרותיהם כדאיתא בפרק' קמא דגיטין ולא היו אוסרין אלא היכא דכתבי בלא שרטוט אלא דההיא דמגילת סוטה דנגנז' כשאמר' איני שותה לא משמע הכי ושמא משום דנכתב' להגות בה טעונה גניזה וכיון שנכתבה להגות בה ולא ניתנה לקרות בה דאין כותבין מגילה להתלמד בה מש"ה טעונה גניזה אבל מה שלא נכתב כדי להגות בו אין טעון גניזה ושמא דמגילת סוטה דטעונה גניזה משום אזכרות דאית בה שאי אפשר למוחקן וכן מוכח לשון רש"י שכתבתי לעיל וכן בפרק מצות חליצה גבי הא דאקשינן והא לא ניתן ליכתב ואפילו הכי אסיקנא דשרי כתב ז"ל דלא דמי למגילה לתינוק להתלמד בה דהתם אדעתא דפרשתא כתב לה דהוי כמגילה קבועה אבל האי ספירת דברים בעלמא הוא ולאו בקדושתיה קאי עכ"ל.

ומ"ש דגט חליצה יוכיח דכל שלא להגות בו אין בו איסור דכותב את התורה פרשיות פרשיות ואינו טעון גניזה עיין בס"פ מצות חליצה דף ק"ו ע"ב וברש"י ד"ה משרטט גט חליצה דמשמע דס"ל דדוקא במקום מצוה הוא דהתירו לכתוב פ"פ כל שאינו כותבן להגות אלא לסיפור דברי' וע' להרב ג"ור חא"ח סימן כ"ו שכתב דאף הרמב"ם ז"ל לא אסר לכותבן ולגונזן אלא מטעם הזלזול ולא מטעם דאסור לכתוב פ"פ כיון דלא נכתבו

להגות בהם יע"ש. וזה נראה הפך ממ"ש הרמב"ם בתשובה שכתבנו לעיל וא"כ בנ"ד אפילו היה הכת' כתב גמור כיון שלא נכתב להגות בו אלא לנושאו עליו כקמיע אין כאן איסור איבוד כתב הקודש ואין צריך גניזה וכל שמתיך את טס הכסף באש לצורכו שרי כן נראה לע"ד.

ודע שראיתי להרפ"ח ז"ל בביאורו לה' יסודי התורה פ"ו הל' ו' דעל מ"ש רבינו דאפילו אם היה השם חקוק בכלי מתכות או בכלי זכוכית והתיך הכלי הרי זה לוקה משום מוחק את השם כתב וז"ל אפי' היה השם חקוק כו' פי' לא מיבעיא בכתוב אלא אפילו בחקוק דלא מיקרי כתיבה כדאיתא בפ"ב דגיטין ד"ך לענין מחיקת השם מיחייב אף בחקיקה דהא הכא גבי מחיקת השם לא כתיב כתיבה למעוטי חקיקה עכ"ל הרב. ויש לתמוה על דבריו דאדרבא מסוגייא דפ"ב דגיטין ד"ך מבואר דחקיקה כתיבה היא וכתיבת הלוחות יוכיח שהיו חקוקין בלוחות וקרי לה כתיבה כדכתיב ויכתוב על הלוחות וכמ"ש התוס' שם בגיטין ד"ה למימרא כו' ומ"ש שם בגמרא וכתב ולא וחקק היינו בחק תוכות ולא חק יריכות דהיינו שהאות נעשה ממילא ע"י שחק סביבו' האות אבל אם האות עצמה היא החקוקה הא ודאי כתיבה היא וכן כתב הרב פ"ח גופיה בהלכות גיטין סי' קכ"ה ס"ק ז' דחקיקה כתיבה היא וכן מבואר מתשו' הרמב"ם שכתבנו בתחילת דברינו שכתב דאין חילוק בין כתיבה לחריתה כדאיתא בגיטין וביומ' כו' וע' עוד בדברי הר"ב ג"פ בהל' גיטין סי' קכ"ה ס"ק ט"ו שהביא שם תשובת הרמב"ם שכתב דאין חילוק בין כתיבה לחריתה ולרקימה ותמה על סברת האומר שאין לכתוב בקולמוס של ברזל יע"ש ועיין בדברי רבי' בפ"ד מה' גירושין הל' ו' שחילק בין חק לתוכות לחק יריכות ובדברי רבינו רפ"ט מה' כלי המקדש במעשה הציץ במ"ש שם מרן כ"מ ובמ"ש עליו מוהר"ם ן' חביב בה' גיטין סימן קכ"ה ס"ק ט"ו ובהרב פר"ח שם סק"ו ובהר"ב דת ודין סי' ב' ג' ד' יע"ש סוף דבר דברי הרב פ"ח בה' יסודי התורה צל"ע ועיין עוד במה שאכתוב לקמן בזה.

ועל אות ה"א החקוקה מצד האחר של הטס אפילו שהחוקק אותה כיון לאות הה"א של ההוי"ה נראה דאין בזה משום איסור מוחק את השם וכמ"ש הר"ב ת"הד בכתביו סימן קע"א והביא דבריו מרן החביב בי"ד סימן רע"ו הג"הט אות יו"ד וז"ל ואשר שאלת אם מותר למחוק השמות הנכתבים בסידור ותפלות הנרשמין בשני יודי"ן ווא"ו על גביהן (עיין בספר חיים שאל בסימן רע"ו אות ד' יע"ש) נראה הטעם דנכתבים הכי היינו משום דעולה מניינם כ"ו כמספר שם המיוחד ונסתפקתי שמא יש בו קדושה או שמא עושי' הווין למעלה ושכובה כדי שלא יהא בו קדושה נראה דמטעם גמטריא אין לאסור דא"כ תיבת הודאי נמי לא יהיה נמחק שהוא בגימט' שם המיוחד ומטעם שהוא רמז לשם

ונכתב כדי להורות לשם אין נר' לאסור בשביל כך שהרי אמרו בפרק שבועת העדות דכל שלמה דשיר השירים קודש ונכתב ג"כ להורות לשם ואפ"ה כתבו התוס' דנמחק הוא אך בהא מסתפק אנא כיון דזה השם יו"ד בתחילה דהיינו התחלת השם המיוחד בכתיבתו דהוי כמו ראש התיבה והתו' בפרק שבועת העדות כתבו בשם ר"ח ז"ל דא"ד מאדונות אינו נמחק דהוי השם בקריאתו ואע"ג דש"ד משד"י נמחק הכא בא"ד משום דמשם המיוחד הוא יש להחמיר יותר אע"ג דא"ד הם שתי אותיות מהשם וגם דלא כתב אחריהם מידי משא"כ בנ"ד דאין כאן אלא התחלת אות אחת כו' מ"מ י"ל דהואיל והוא מן השם המיוחד בכתיבתו יש להחמיר יותר ואם אין צורך גדול בדבר למה נתיר למוחקו עכ"ל ועיין בספר פרי הארץ ח"ב סי' ט"ו מחי"ד מה שנשא ונתן בדברי התה"ד. ועיין בספר מזבח אדמה חי"ד סימן רפ"א ס"א ובסי' רפ"ג ס"ד.

נמצינו למדין מדברי הרב תה"ד דדוקא ביו"ד שהוא התחלת שם המיוחד יש להחמיר ואם אין צורך גדול בדבר למה נתיר למוחקו אבל באות אחרת כה"א וא"ו משמע דאין להחמיר למוחק' כיון דאין כאן התחלת השם המיוחד. אלא שעדיין אפשר לפקפק דכיון דכונת הרושם והחוקק לה"א הזאת הוא לה"א של שם המיוחד שמשם יושפע לו שפע וברכת הזרע הוה ליה ככותב היו"ד של השם ויש להחמיר בו שלא למוחקו אם לא לצורך גדול דמה לי יו"ד שהוא התחלת השם המיוחד מה לי ה"א כל שידוע לכל שזו ה"א רמז לה"א של שם המיוחד ומ"מ יש לדחות דלא דמי זה לזה כמבואר ועוד בה שכיון שאות ה"א הלזו אינה חקוקה ירכות אלא חק תוכות וכבר כתבנו דכל שאין כאן כתיבה ולא חקיקה כחק יריכות אין כאן איסור מחיק' השם וכמ"ש התשב"ץ דכל שאינו כתב אשורית אין בו משום איסור מחיק' השם נראה לענ"ד דשרי להתיכם לצורך הכסף ועיין להרב ברכי יוסף חי"ד סימן רע"א אות כ"ד יע"ש.

ודע דבריש פרק כל כתבי שנינו ת"ר הברכות והקמיעין אף על פי שיש בהם אותיות של שם ומעניינות הרבה של תורה אין מצילין אותם מפני הדליקה ופירש רש"י ז"ל ומעניינות של תורה מפרשיות של תורה שהיו כותבין בקמיעין כגון כל המחלה כו' וכלשון הזה של הברייתא שכתבנו כתבה גם הרשב"א בתשובה ח"ב סימן רפ"א ומרן ב"י בא"ח סימן של"ד יע"ש ולכאורה הוה מצינן למימר דלא אמרו שאין מצילין ברכות וקמעין אלא בליכא אזכרות כתובות בהם אלא פסוקי תורה שלא באזכרה דכיון דשרי למוחקן ביד לצורך תקון אות אחרת אין כאן איסור אלא להצילן אבל בדאיכא אזכרות שלימות דאית בהו איסור מחיקת ה' אפילו לצורך תקון אות אחרת כמ"ש התשב"ץ בח"א סימן ב' מצילין אותן מפני הדליקה ודייק הכי לישנא דברייתא דקתני אע"פ שיש בהם

אותיות של שם ולא קאמר אף על גב דאיכא בהו אזכרות משום דאזכרות שלימות אסור להניחן לישרף אלא היכא דאיכא א"ד מאדנות או יו"ד של הוי"ה או ש"ד משדי הוא דקאמר דהיינו אותיות של שם ולא שם גמור. אמנם מדברי הרשב"א באותה תשובה סימן רפ"א שכתבנו נראה בהדייא דאפילו אית בקמיעין אזכרות שלימות אין מצילין אותן מן הדליקה כל דכתב האזכרות עם פסוקים משום דאין כותבין את התורה פסוקים ופרשיות זולת מגילה לתינוק משום עת לעשות אבל אם אין בהם פסוקים אלא אזכרות ושמות של מלאכים לא שרי יע"ש.

גם התשב"ץ בח"א סימן ב' ד"ז ע"ד ד"ה דאחר כתב וז"ל ואמרינן נמי בפרק כ"כ הברכות והקמיעות אף על פי שיש בהם הזכרות כו' אין מצילין אותן מן הדליקה אלא מניחין אותן ונשרפין במקומן הן והזכרותיהן כו' יע"ש מבואר דכל שאין מצילין אותן מן הדליקה אפילו איכא בהו הזכרות שלימות הוא יע"ש.

וראיתי בספר פרי הארץ ח"ב סי' ט"ו שכתב דשם ע"ב וס"ג ומ"ב וב"ן נמי אית בהו איסור מחיקת השם ובעו גניזה אם הם כתובין בקמעין אלא דבשבת אין מצילין אותן מן הדליקה כיון שלא ניתנו ליכתב יע"ש ועיין להר"ב חוות יאיר סימן ט"ז דכ"ו ובתשב"ץ ח"א סימן ב' ובספר באר היטב בא"ח סימן של"ד באשל אברהם סק"ב הביא בשם הר"ב פרי הארץ שהעלה דשמות אלו מ"ב וע"ב וס"ג וב"ן אסור למחוק אות א' מהן וטעוני' גניזה וסיים ולפי זה ודאי דמצילין עכ"ל וכ"כ הרב מופת הדור כמוהר"י אזולאי נר"ו בספר שיורי ברכה שם בסימן הנז' יע"ש והוא פליא' היכן ראו בדברי הרב פ"ה דכתב דלפי"ז ודאי מצילין שהוא לא כתב אלא דבעו גניזה אבל לענין הצלה מן הדליקה לדעת הרמב"ן והרשב"א בתשו' אין מצילין אפילו בזמן הזה ולדעת הטור מצילין לפי דעת מרן ב"י ולפי דעת השה"ג דזה דעת המרדכי והרא"ש והסמ"ג יע"ש.

ודע דעל מ"ש הרמב"ם בפ"ו מהלכות יסודי התורה הל' ו' כלי שהיה שם כתוב עליו קוצץ את מקום השם וגונזו ואפילו השם חקוק בכלי מתכות או בכלי זכוכית והתיך הכלי ה"ז לוקה אלא כו' כתב הרפ"ח בביאורו וז"ל דע שקצת נסתפקו לענין מחיקת השם דלקי מן התורה אם הוא דוקא בקידש את השם או דילמא ההיא בס"ת איתמר אבל לענין מחיקה אף שלא נתקדש השם שם מיהא הוי ולקי עליה אי מחקה ולדידן הכי מסתברא לן ודאי דלקי מן התורה בכל גוונא דהא מסתמא שם שכתוב בכלי לא נתקדש ואעפ"כ כתב הרב דהמתיך הכלי הר"ז לוקה עכ"ל.

והנה זה שכתב הרב ז"ל דאף שלא נתקדש השם שם מיהא הוי לא ביא' לנו הקידוש הזה מהו אם הכוונה הוא שכשכתבו הכותב לא כיוין שכותב אותיות אלו לשם האל כלומר

שהם שמו יתברך אלא ככותב אותיות בעלמא או דילמא שאע"פ שכותבם לשם האל אינו מכוין שבכתיבתו שמו ית' יש בהם קדו' השם טפי משאר אותיות ושאסור למוחקן ולעמוד בפניהם ערום וכיוצא ומדברי התוס' בפרק התכלת דף מ"ב ד"ה ואל ימול גוי יוצא מדבריהם דכל שכותב ומכוין שהוא כותב שם האל זהו קדושתן לשמן וכן מבואר מדברי רבינו כאן בפ"ו מהל' יסודי התורה כמ"ש הר"ב מח"א ז"ל בביאורו לטור י"ד דל"ז ע"ב וע"ג וכן הוא משמעות דברי הרא"ם שהביא ההג"מ ודברי הסמ"ק והתשב"ץ שהביא מרן ב"י בבד"ה י"ד סי' רע"ו ועיין בתשו' התשב"ץ ח"א סימן קע"ז וסימן קכ"ו דכל שמכוין לשמו ית' זהו קדושתו יע"ש ואין ספק אצלי דכוונת הפ"ח לומר דאף שלא כיון הכותב בשעת כתיבתו לשם האל אלא ככותב אותיות בעלמא ס"ס שם מיהא הוי דאותיות הללו הרואה אותם יודע של שם ית' הם אף שהכות' לא כיון בכתיבתו לכתוב אלא אותיות בעלמא ולא לשם האל אין מי שקורא אות' אחר כתיבתו אלא שמו יתברך דקריאה אחרת אינו קורא אלא דלענין קדושת ס"ת לא מהני דבעינן כתיבת השם לשמו ית' ולא כתיבת אותיות בעלמא וע' להתוס' בפ' התכלת דלחד תרוצא כותב אותיות השם סתמ' ולא כיון לשם האל היינו שלא לשמן וס"ת נפסל בהכי ולאידך תירוצא כל שלא כיון לתיבה אחרת אלא סתמא הו"ל ככותב השם לשמו ולא מפסיל ס"ת בהכי. ולפי מה שהרפ"ח מחלק במחיקת השם לכתיבת ס"ת מבואר דלתרוץ הזה של התוס' דלענין ס"ת אם כתבו לשם כתי' אחרת כגון שהיה רוצה לכתוב יאודה וטעה וכתב הוי"ה אז הוא דנפסל ולענין מחיקה אפי' כה"ג לקי משום מוחק את ה' וא"כ הוה דברי הרפ"ח ז"ל הם היפך ממ"ש התשב"ץ בח"א סימן קע"ז וסי' קכ"ז והביא דבריו מרן בית יוסף בבד"ה י"ד סימן רע"ו בשם עמודי גולה דשם שנכתב שלא מדעת כההיא דפ' הניזקין ופ' המביא תניין הרי שהיה צריך לכתוב יאודה וכתב הוי"ה או הללויה לדברי ר"ע מותר למוחקו וכן כתב בהגמ"י בפ"ו מה' יסודי התורה יע"ש ולפי דברי הרב פ"ח לענין איסור מחיקת השם כל שכתב שם הוי"ה אפי' שלא כתבו לשם הוי"ה ס"ס שם הוי"ה הוא ואסור למחקו כמדובר.

ושוב ראיתי להרב מח"א ז"ל בהגהותיו לטי"ד דל"ז ע"ב שהביא דברי הרב פר"ח ז"ל וכתב עליו וז"ל אבל ראיתי בהג"מ פ"ו מהלכות יסודי התורה שהביא בשם רא"ם דכל שלא נתקדש השם מות' למוחקו ומדברי הרמב"ם שכתב בפרק זה מין שכתב ס"ת שורפין אותו עם הזכרות שבו מפני שהוא אינו מאמין בקדושת ה' ולא כתבו לשמו אלא שהוא מעלה בדעתו שזה הוא כשאר דברים הואיל דדעתו כן לא נתקדש ה' כו' משמע מדבריו אלו שכל שלא כתבו בכוונת קדושה אין בו איסור מחיקה מן התורה ומדברי הרב

ז"ל שכתב אבל גוי שכתב את ה' גונזין אותו נראה דכל שהוא יודע בשעה שכותב את השם והוא מאמין בקדושה הר"ז נתקדש דהא ודאי כשכתבו אינו מחשב לשם קדושת ה' עכ"ל כלומר דדברי הרא"ם שהביא הגה"מ שכתב וז"ל שאם כתב אותיות של שם ולא נתכוון לקדש בכתיבתן אין בהם קדושה הם הפך דברי הרב פר"ח שכתב דאפי' לא כיון לכתוב שם האל יתברך ולא נתקדש והרי השם הזה כאותיות בעלמא אפילו הכי יש בו משום איסור מחיקת ה' דס"ס שם הוא והרואה אותיות אלו אינו קורא אותם אלא בשם ה' ומה שהביא הרב מח"א ז"ל דברי הרמב"ם ז"ל הוא לפרש דברי הג"מי במ"ש שאם כתב אותיות של שם ולא נתכוון לקדש בכתיבתן שהכוונה הוא שלא כיוין לכתוב את ה' אלא אותיות בעלמא שאם כתבם לשם ה' זו היא קדושתן.

עוד כתב הרב מח"א ז"ל וז"ל ולע"ד דכל שכתב את השם שלא בכוונת השם שלא היה מכוין לכתוב את השם בהא ודאי מותר למוחקו וכמ"ש הסמ"ק והרשב"ץ אבל בכתב את השם בכוונה ויודע שהוא כותב את השם אפילו תימא דלענין זה לא מהני עד שיכוין להקדישו לענין מחיקת השם אסור דכיון שכתבו בכוונת השם הרי זה מקודש עכ"ל. כלומר ודלא כדמשמע מדברי הרפ"ח דאפילו לא כיון לכתוב לשם השם אלא אותיות בעלמא ס"ס שם של הקב"ה מיהא הוי וכל הרואה אותו קורא אותו בשם ה' אף שלא נתכוון לשם השם ולדידיה דהרב מח"א ז"ל דוקא אם כיוון הכותב לשם השם אסור אף שלא כיוון להקדישו כלו' שלא כיוון בעת כתיבתו שהוא קדוש בכתיבה זו יותר משאר תיבות לענין איסור מחיקתו לצורך תיקון שאר תיבות וכיוצא דלענין ס"ת דכל כה"ג נמי פסול כמ"ש הרב אחר זה ד"ה בענין אבל לענין מחיקת השם כל שכיוין לכתוב שמו יתברך דיי בזה לאסור ולקי עליה אבל אם לא כיוין לכתוב השם אלא לכתוב אותיות בעלמא אף איסור מחיקת ליכא ודלא כסתמיו' דברי הרפ"ח דאפילו כה"ג שם מיהא הוי ולקי ודברי הפר"ח ז"ל לפי מה שהבין הרב מ"א הם שלא כדברי רבינו והסמ"ק והגהות מיימון ז"ל ותשב"ץ ז"ל דמדברי כולם משמע דכל שמכוין לאותיות בעלמא ולא לשם האל אין בו איסור מחיקת ה' ומדברי כולם מבואר דאף לענין ס"ת כל שמכוין לאותיות בעלמא בהא הוא דמפסל הס"ת אבל אם כיוין לשם האל יתברך זהו קדושתו כמו שדקדק מדברי רבי' יע"ש.

וראיתי עוד להרב מח"א שם ע"ג הביא דברי רבינו דריש פרקין גבי ספר תורה שכתבו מין ישרף ודקדק מדבריו דה"ט משום שלא נכתב לשמו ואין בו איסור מחיקה וכתב על זה וז"ל אף על פי שכתב אחר כך אבל גוי שכתב את השם גונזין אותו אעפ"י שסתם גוי אינו כותבו לשם קדושת ה' ואפ"ה גונזין אותו יראה דאינו אלא דרבנן ומשום ביזיון

דלא גרע משאר כתבי הקודש שכתב אח"ך דגונזין אותו ומ"ש בירו' בשם רבי חייא אם יתן לו ספר תהלים של ר"מ מוחק אני כל הללויה שבו מפני שלא נתכוון כו' הא דשרי למוחקן היינו משום תקון אבל בלא"ה אסור עכ"ל הנה הרב הדר ביה השתא ממ"ש לעיל ע"ב דמדברי רבינו שכתב אבל גוי שכתב את השם גונזין אותו נראה שכל שהוא יודע שכותב את השם ומאמין בקדושה הרי זה נתקדש דהא ודאי כשכתב גוי את השם אינו מכוין ומחשב להקדישו עכ"ל מבואר מדבריו הללו שהבין שמ"ש רבינו אבל גוי שכתב בס"ת כו' דכוונתו לומר דגוי שכתב את השם יש בו קדושה ככותבו ישראל לשם קדושת ה' דאף על פי שהגוי אינו יודע כשכותב לקדש ס"ס יודע שהוא כותב שם האל ישראל שקורין לו כן מאמין הוא שיש קדושה לשמו של האל ואינו אפיקורוס שמכחיש בבורא ואינו מאמין בקדושתו ולכך כתב דגונזין אותו דכיון דכתבו לשם הבורא שקורין אותו ישראל בשם זה ממילא נתקדש ולפי זה אף יש בו איסור מחיקה דאלו למ"ש הרב הכא אין כוונת רבינו לומר דכל שכתבו גוי יש בו קדושת ה' ויש בו איסור מחיקה אלא שיש בו קדושת כתבי הקודש דאסור למוחקו בידים חנם אבל לצורך דבר אחר מוחקין וה"נ שם שכתב גוי אסור למוחקו אם לא לצורך דבר אחר ודוק.

וחזי הוית להרב מופת הדור בברכי יוסף חי"ד סימן רע"ו אות כ"ד הביא דברי הרב פר"ח שבהלכות יסודי התורה וכתב עליו וז"ל והרשב"ץ בח"א סימן קע"ז כתב כו' עד וא"כ הוא הפך הרפ"ח כדאמרן עכ"ל.

הנה הרב נר"ו משמע ליה דכוונת כותב לשם קדושת השם הוא דבר א' וכותב לשם האל הוא דבר אחר וכהצד האחד שנסתפק הרב מח"א בדל"ג ע"ב ולדידי כוונת כתיבת השם לשם השם הוא ניהו כוונת קדושת השם וכל שהוא מכוין כשכותב אותיות אלו מאות א' עד אחרונה שהם שמו יתברך זו היא קדושתן שכותבם לשמו ולא לאותיות בעלמא אבל כשמכוין לאותיות בעלמא אז אין בהם קדושת השם אלא הרי הם כשאר תיבות דעלמא ואין בו איסור מחיקת השם וזה מבואר בדברי התשב"ץ בריש סימן קע"ז דפתח באומרו שאין השם מתקדש אא"כ נתכוון הכותב להקדישו אבל אם כתבו שלא בכוונת קדושה אינו קדוש וסיים כדתניא בפ' המביא הרי שהיה צריך לכתוב את השם ונתכוון לכתוב יאודה כו' ואמרינן נמי בירושלמי כו' ואי כוונת קדושת השם הוא דבר אחד וכוונת כותב השם הוא דבר אחר אין דברי התשב"ץ ז"ל מכוונים דלאו רישיה סיפיה דהראיות שמביא מפ' המביא ומהירושלמי הוא בשאינו מכוין לכתוב שם האל כלל ומה ראיה מזה להיכא שמכוין לכתוב שם האל ואינו מכוין להקדישו אלא ודאי דא ודא חדא היא דכל שמכוין לכתוב שם האל זו היא קדושתו והן הן דברי הסמ"ק והג"מי שכתבו דכל שכ' השם שלא

מדעתו או שלא בכוונת קדושת השם דאין בו משום איסור מחיקת השם דכוונתם לומר דכל שלא כיוין כשכותב אותיות השם שהוא כותב שם האל יתברך שזו היא קדושתו שכותב שמו יתברך ולא כיוין אלא לכתוב יאודה או שכיוין לאותיות בעלמא ולא לשם האל אז אין בו משום איסור מחיקת השם וזה הפך מ"ש הרב פר"ח דאפילו לא כיוין לשם קדושת שמו יתברך אסור למוחקו דס"ס שם האל מיהא הוי ועיין בתשו' הרדב"ז השניות סימן ע"ז ובסימן קנ"ד.

וע"פ האמור ממילא יתיישב כל מה שכתב עוד הרב"י נר"ו על הראיות שהביא התשב"ץ מההיא דפרק המביא ומהירושלמי דאינן ראיות כו' יע"ש דזה לא כתב הרב נר"ו אלא לפי המונח שהניח דכותב השם לשם קדושת השם הוא דבר אחד וכותב השם לשם השם הוא דבר אחר אמנם לא כן אנכי עמדי דהכל תלוי בכותב השם ומכוין שהוא כותב שם האל יתברך או אינו מיכוין אלא לאותיות בעלמא.

וכבר ראיתי להרב נר"ו שחזר וכתב וז"ל ואל תשיבני ריקם דכוונת הרשב"ץ ז"ל כו' עד והוא היפך דברי הפר"ח ז"ל עכ"ל. ואני במקומי אני עומד דכוונת הרשב"ץ ז"ל במ"ש אין השם מתקדש אא"כ נתכוון לקדשו היינו דנתכוון לכתוב שם האל שבזה מתקדש השם לאפוקי כותב אותיות אלו סתם ככותב אותיות בעלמא ולא לשמו יתברך דהוה ליה ככותב יאודה וטעה והשמיט הדל"ת וזה הוא כותב הזכרות שלא לשמן שאמרו בגמ' דהיינו שלא כיוין בשעת כתיבתן שכותב שמו יתברך אלא אותיות בעלמא כשאר אותיות שבס"ת וכמ"ש התוס' בפרק התכלת דמ"ב ע"א ד"ה ואל ימול גוי לפי הפי' הא' יע"ש והן הן דברי הסמ"ק והגמ"י ובכן לא נשאר מקום לכל דברי הרב נר"ו בזה ודברי הרשב"ץ בסי' קע"ז ובסימן קכ"ז הן שפה אחת ודברים אחדים ודוק.

עוד כתב הרב"י נר"ו וז"ל ברם לפום ריהטא נראה דלשון הסמ"ק שהביא הרשב"ץ ז"ל מתפרש שפיר בכותב שם ולאו אדעתיה אבל אם כתב שם בכוונה שהוא כותב שם אף שלא קידשו נהי דס"ת מפסיל בהכי אבל לענין מחיקה אסור כו' וגם לשון רא"ם כו' ופשיטא לי כו' עכ"ל וכבר כתבתי לעיל דמדברי התוס' דפרק התכלת מבואר לחד תירוצ' דכל שכשכותב אותיות השם כתבן לשמו יתב' זהו קדושתן ואם כתבן בסתם אותיות בעלמא ולא כיון שהם שמו יתברך אין בהם קדושת השם וזהו כותב הזכרות שלא לשמן אף שלא כיון לכתוב יאודה וטעה ולא הטיל דל"ת ולאידך תירוצא דוקא כשטעה ולא הטיל דל"ת מקרי שלא לשמן אבל בכותב סתמא לשם אותיות בעלמא סתמא הוי ככותב השם לשם האל ונתקדש ממילא.

ובכן מאי דפשיטא ליה להרב"י בדעת הפר"ח ז"ל לא נהירא לי דמפשט פשיטא לי דכל

שכיוין לכתוב אותיות השם לשם האל זהו קדושתו לכ"ע וכוונת קדושה שאומר הרב לא ידעתי מה טיבה אחר שהוא מכוין לכתוב שמו יתברך ממילא הוא קדו' ומה צורך עוד לכוונת הכותב ודעת הרפ"ח ז"ל הוא דאפילו לא כיוין הכותב לשם האל ככותב אותיות בעלמא ולא נתקדשו אותיות אלו לשם קדושת השם אפ"ה איסור מחיקת השם איכא כיון דס"ס שם מיהא הוי למי שרואה וקורא אותו בשם השם אע"ג דלענין ס"ת לא מהני כל שלא נכתב מתחילה לשם ה' וזה מבואר שלא כדברי התשב"ץ והסמ"ק והג"מ ז"ל שלא חילקו בין איסור מחיקת השם לקדושת ס"ת ודוק.

עוד ראיתי להרב נר"ו שכתב וז"ל וחזיתיה להרב מח"א ז"ל בהגהותיו לטי"ד דל"ז ע"ב: כו' ולע"ד דכל שכתב את השם כו' עד דכיון שכתב בכוונה הרי זה מקודש עכ"ל כו' אפשר דהרב מח"א פליג אמ"ש הרפ"ח דלוקה ולדידיה אסור עכ"ל הרב"י נר"ו.

ולדידי הדבר פשוט דהרב מח"א בא להשיג על הרפ"ח ז"ל במ"ש כלשון הזה דאפי' לא נתקדש השם אסור למוחקו ולקי ולא ביאר זה שלא נתקדש השם באיזה אופן הוא אם כוונתו לומר שלא כיוין לכתוב השם אלא אותיות בעלמא שבזה לא נתקדש השם וכמ"ש רבינו גבי מין שכתב ס"ת הואיל ודעתו כן לא נתקדש השם כו' הרי משמע מדבריו הללו דכל כה"ג מותר למוחקו היפך דברי הפר"ח ואי כוונתו של הפר"ח במ"ש אף שלא נתקדש השם לומר שיודע שכותב השם ולא כיוין לקדשו בפירוש על זה כתב דממ"ש רבינו גבי גוי גונזין אותו נראה דאין צורך לקדשו בפירוש אלא כל שיודע שהוא כותב את השם למאמין בקדושה הרי נתקדש ממילא דהא ודאי כשכתבו גוי אינו מקדשו לא בפיו ולא במחשבה וכיון שכן מה נפשך אין מקום לחלק בין קדוש' ס"ת לאיסור מחיקת השם לפי דברי רבינו בב' הדינין שכתב בגוי הכותב את השם ובמין הכותב את השם דאי יודע שהוא כותב את השם אע"פ שלא הקדישו בפירוש ממילא הוא קדו' בין לענין איסור מחיקת השם בין לענין קדושת ס"ת דהרי כתב ההזכרו' לשמן עיקרי ואם אינו יודע שהוא כותב את השם בשע' שכתבו אלא ככותב אותיות בעלמא אין כאן קדושת השם דהו"ל ככתבו מין אפילו לענין מחיקת השם דשרי למוחקו וכ"ש דלא מהני לקדו' ס"ת ועל זה סיים וכתב ולע"ד דכל שכתב את השם שלא בכוונת השם בהא ודאי מותר כלומר בהא פשיטא לי דמותר שלא כמשמעו' דברי הרפ"ח ז"ל דאפילו בכה"ג איכא איסורא דמחיקת השם מדלא פיר' דבריו אבל בכותב השם ויודע שכותב השם אפילו תימא דלענין ס"ת לא מהני כו' כלומר הפך מה שדקדקנו מדברי רבינו מדין גוי שכתב את השם ותאמר דמ"ש רבי' שגונזין אותו לא מפני שהם קדושו' ממילא והוה ליה ככותב הזכרות לשמן דכל שלא אמר כן בפי' לא קדשי והטעם שגונזין אותו הוא משום דלא

גרעי משאר כתבי הקודש שכתב רבינו דאסור מדרבנן לאבדן ביד משום בזיון ושגונזין אותן וכמ"ש הר"ב מח"א גופיה שם בע"ב וכנראה שהיא מהדורא בתרא כמ"ש הרב ברכ"י נר"ו שם מ"מ לענין מחיקה אסור דכיון שכתבו בכוונה הרי זה מקודש כלומר בכה"ג דוקא מודינא להרפ"ח דאסור למוחקו ולקי עליה אף אם נאמר דלא מהני קדושה זו לענין קדושת ס"ת ככותב הזכרו' לשמן אבל כשלא כיוין לכתוב את השם אלא ככותב אותיות בעלמא דמסתמיו' דברי הפר"ח משמע דאף בכה"ג איכא איסורא ולקי עליה לא מודינא ליה כי נראה לע"ד כוונת הר"ב מח"א ז"ל ודוק.

וראיתי להר"ב חוות יאיר סימן י"ו דף כ"ה ע"ב שהכריח ממ"ש רבינו גבי גוי שכתב את השם דגונזין אותו כו' דיש חילוק בין איסו' מחיקת השם לקדוש' ס"ת דבעינן שיקדש את ההזכר' בפה כמשיע"ש ולפי מ"ש הרב מח"א במהדור' בתרא ליכא ראיה מההיא דגוי כלל דהתם משו' ביזיון דכתבי הקוד' קאמר ומדרבנן אבל עיקר הראיה היא מההיא דהיה השם כתוב בכלי והתיך אותו דכתב רבינו דלקי אע"ג דסתמא שם הכתוב בכלי לא נתכוון הכותב לקדשו וכמ"ש הרפ"ח ז"ל.

עוד כתב הרב"י נר"ו וז"ל ואתה תחזה להר"ב מח"א שם בדף זה עצמו ע"ג דשקיל וטרי בהא ונראה שהוא מהדורא בתרא שכתב בענין זה ובדבריו בע"ג יש כמה גמגומים ולא עת האסף רק את זה אגיד דמה שהוצרך לאוקומי הירו' דמגילה במחק כדי לתקן אינו מחוור ולא היה צריך לזה דהתם ר"מ ור"ח סברי דהללויה חול הוא ולא כיוין לשם כלל ומה שדחה לראית הפר"ח מידות הכלים דכתיב' השם לשמו היינו שידע שכותב השם כו' כן נסתפ' לעיל בע"ב וכבר כתבנו בעניותינו לעיל אות ה' דמשמע מדברי הפוסקים איפכא עכ"ל.

ואני לא מצאתי גמגומים הרבה כי אם סתיר' דברים ממ"ש ודקדק בע"ב מלשון רבינו אבל גוי שכתב כו' למ"ש בע"ג דהטעם שגונזין אותו הוא מפני דלא גרע מכתבי הקוד' וכבר כתבתי בעניותי לעיל מזה דגם בע"ב רמז לזה במ"ש ואפי' תימא דלענין ס"ת לא מהני עד שיכוין להקדישו כו' כמדובר. גם מ"ש רק את זה אגיד כו' דהת' ר"מ ור"ח סברי דהללויה חול הוא כו' אחר המחיל' הראוי' בזה שיחתו איני מכיר דשפיר כתב הר"ב מח"א דההיא דירוש' במוחק על מנת לתקן הוא דאי לא היכי קאמר ר"ח אם יתן לי אדם ספר תהלים של ר"מ מוחק אני כל הללויה שבו דאף דלר"מ תיבות הללויה לאו שם הוא אלא חול ס"ס לא גרע משאר כתבי הקוד' דאסור למוחקן בידי' חנם משום בזיון ומדרבנן ולא משום איסור מחיק' השם אלא ודאי דלא קאמר אני מוחק אלא כדי לתקן וע' בתשב"ץ ח"א סי' ב' ודוק.

ומ"ש עוד דמה שדחה לראית הרפ"ח מידות הכלים דכתיב' השם לשמו היינו שיודע שכותב השם שכבר כתבנו לעיל אות ה' דמשמע מדברי הפוסקים איפכא. כו' הנה לעיל באות ה' כתב וז"ל נסתפק הרב מח"א אי כתיבת השם דבעי כתיבה לשמה היינו שיכוין הכותב שכותב שמו של הקב"ה או צריך לכוין שהוא מקדשו כו' ועיין בל"ח אות י"ב ופשוט ואין צריך להאריך עכ"ל. והנה לשון הרב בעל מח"א כן הוא בענין הזכרות של ס"ת שצריך שיכתוב אותם לשם קדושת השם איכא לספוקי ולומר דהא דצריך כתיבה לשמה היינו לומר שיכתוב אותו בכוונ' השי"ת כו' עד וכן נמי דעת הרמב"ם ז"ל עכ"ל.

הרי שהרב לא כתב דצריך שיכוין לקדש את השם אלא שיכתוב הזכרה לשם ה' אלהי ישראל ולא ככותב אותיות בעלמא וכיון שכתבן לשמו ממילא יש בהם קדושת השם לענין איסור מחיק' השם טפי משאר אותיות באופן דספק הרב מח"א במקומו הוא עומד אם צריך הכותב לחשוב כשכותב שום הזכרה שהוא מקדשה במחשבתו בכתיבתו או דיי שיחשוב שהוא כותב שמו של אלהי ישראל וממילא הוא קודש. ולדידי אדרבה כיון דלשון הש"ס הוא דהזכרו' של ס"ת צריך שיהיו כתובו' לשמן ואם נכתבו שלא לשמן לא מהני לשון לשמן ושלא לשמן מבואר דלא בעי אלא שיכתוב הכותב אותם לשם משמותיו יתברך ולא לשם אותיות בעלמא וקדושת השם ממילא אתי כן נראה לע"ד.

ודע דלענין הני דינרי זהב שכתוב עליהם שם הוי"ה ב"ה אם מותר להתיכן ראיתי להר"ב מח"א ז"ל שם דל"ז ע"ג שכתב דאם נעשו על ידי גוים אעפ"י שלא נעשו לשמו ית' אסור להתיכן משום איסור מחיקת כתבי הקדש דרך בזיון וכההיא דכתב הרמב"ם דגוי שכתב את השם או כתבי הקדש שכתבן גוי יגנזו. מ"מ שרי ליהנות מהם כיון שלא נעשו לשמו אבל אם נעשו ע"י ישראל אסור יע"ש. גם הר"ב חוות יאיר בסימן י"ו דכ"ו ע"א כתב דמטבעות שנטבעין במדינת שווייידין בשם של ד' אותיות נ"ל דמותרי' הם כי נטבעו להוציאן והו"ל ככתיבה בפירוש לשם חול יע"ש ולא ידעתי למה לא התירו אותם מטעם דזהובים הללו טובעין אותם ע"י רושמא דמיחרץ חריץ והאותיות בולטות כחק תוכות ואין כאן כתיבה ביד באותיות השם כלל והשם נעשה בולט ממילא והטס נשאר במקומו כמו שהיה מקודם ומהי תיתי לאסור השם הזה במחיקה כיון דלא נכתבו אותיות השם ביד ולא נתקדשו בשום מעשה ובפרק המביא תנין ד"ך ע"א אמרו אמר ליה רבינא לרב אשי האי רושמא מחרץ חריץ ופי' רש"י רושמא חותם המטבע מחרץ חריץ התוכות והסביבות של צורתו שהיא שוקעת חורצין ודוחקין תוכות וסביבות של צורת הדינר עד שעומדת צורת הדינר בולטת כמו שהיתה ונפקא מינה שאם חקק את הגט בחותם וכתבו ע"ג טס לא הוי כתב ותוכות הוו או כנופי מכניף צורת החותם שהיא

שוקעת כשתוכותיה דוחקין את תוכו של טס ונכנס הזהב קצת בדוחק בתוך שקיעת הצורה ונמתח מתוך דוחקו ונכנס לתוך הצורה ולאו ממילא הן אלא ע"י מכת הקורנס הצורה עצמה נמתכת לתוך הרושם והרי כתבה בידים עכ"ל. וכיון דאסיקנא בגמרא דמחרץ חריץ הרי אין כאן כתיבה באותיות ה' כלל ומי קידשו לשם הזה ובמה נתקד' כיון דממיל' נעשה.

איברא דמדברי הרפ"ח מהלכות יסודי תורה הל' ו' שכתבנו דברינו דעל מ"ש דאפילו היה השם חק

פרק ט

הלכה א

שורש מיתת נביא השקר לפיכך אם יעמוד איש כו' ומיתתו בחנק על שהזיד לדבר כו'. הנה מ"ש רבינו דמיתת נביא השקר שהוא בחנק מבואר דעתו שפסק כרב חסדא ואליבא דרבנן וכמו שהכריח הר"ב לח"מ ז"ל ולדידי' נפקא להא מקרא דאך הנביא אשר יזיד לדבר דבר כו' דסתם מיתה האמורה בתורה היא חנק וז"ש רבינו ומיתתו בחנק על שהזיד לדבר בשם ה' כו' הרי דנקט קרא דאשר יזיד כאמור.

ומהתימה על מרן כ"מ ז"ל שכתב לפיכך אם יעמוד כו' זה פשוט ומאחר שקבלנו שאין נביא רשאי לחדש דבר מעתה הא ודאי משקר הוא ועליו נאמר ומת הנביא ההוא כו' וזה תימא דהך קרא מיירי במשקר בענין ע"ז כמ"ש בפרק הנחנקין דף צ' ורבנן דילפי ג"ש דסרה סרה אי' להו דמיתתו בסקילה אך במשקר בשאר מצו' כ"ע מודו דמיתתו בחנק וילפי' לה מקרא דאך הנביא אשר יזיד כו' והתם לא כתיב סרה וכמ"ש רש"י שם ד"ה מחלוקת יע"ש וצ"ע.

וראיתי להרב לח"מ שתמה על דברי ר' שכתב דכשבא לפרש במצוה פי' שלא שמענו שאז מיתתו בחנק כו' שזה היפך דברי ר"ח דסבירא לי' במקיים מקצת ומבטל מקצת בשאר מצות שאז פטור מכלום והאריך בזה יע"ש ולא ידעתי מי הגיד כן לה' ז"ל דכשמפרש הנביא פי' שלא שמענו מקיים מקצת ומבטל מקצת דאפשר ואפשר שבפירו' זה שמפרש עוקר המצוה לגמרי כגון שהוא מפר' דמצות תפילין פירושו שנניח פ' בראשית או עשרת הדברות כתובים על הנייר וכיוצא בזה במצות לולב וציצית נמצא זה עוק' המצוה לגמרי ואין ספק אצלי שזה כוונת רבינו.

עוד ראיתי להר"ב לח"מ שכתב וז"ל ואפי' היינו אומרים שרבינו ז"ל מפרש קיום מקצת וביטול מקצת דהוי היום בטלו אותה ולמחר קיימו אותה מ"מ ק' דבפ"ה דע"ז כת' וכן

נביא השקר מיתתו בחנק ואע"פ שהתנבא ולא הוסיף ולא גרע כו' משמע מהתם דאע"ג דלא שינה כלל ממה שכתוב בתורה חייב ומהסוגייא שהבאתי משמע דאפילו שביטל מקצת פטור עכ"ל.

ולא זכיתי להבין לא במה שעלה על דעתו ליישב ולא בהסכמת דחייתו בזה שרצה לומר שרבינו מפרש קיום מקצת וביטול מקצת דהוי היום בטלו אותה ולמחר קיימו אותה לא ידעתי איך בהכי ניחא ליה להרב ז"ל דברי רבינו דאכתי תקשי ליה למה השמיט רבינו הך מילתא ולא השמיענו דבביטול מקצת כה"ג פטור. מיהו בלא"ה ל"ק אמאי לא פירש די"ל סתמו כפירו' אך לדברי הרב ז"ל קשיא גם במה שדחה הרב לזה דאכתי קשה מ"ש רבינו בפ"ה מה' ע"ז אינו ענין לזה דקושיא זו לא על רבינו לבד קשה שהרי דבריו שבפ"ה מהלכות ע"ז הן לקוחים מהסוגייא דלעיל דפ"א ע"א דקאמר ג' מיתתם בידי אדם וחד מינייהו המתנבא מה שלא שמע ופי' בגמר' כגון צדקיה בן כנענה יע"ש הרי דאע"פ שלא בא לעקור מצוה לגמרי דאפילו הכי אמרינן דמיתתו בידי אדם דנפקא לן מקרא דאשר יזיד וא"כ איך קאמר הכא ר"ח דכ"ע מודו דבמבטל מקצת ומקיים מקצת בשאר מצות פטור אלא ודאי דהא ל"ק כמבואר מדברי רש"י שם בסוגייא ד"ה דברי הכל פטור שכתב וז"ל פטור אפילו מחנק דהתם דבר שלם כתיב ולאו דהעוקר ד"ת האי כי יזיד קאי דהתם סקילה הוא אלא אדברים בעלמא כגון צדקיה בן כנענה עכ"ל.

וראיתי להר"ב ח"ה שכתב על דברי רש"י ז"ל הללו וז"ל יש לדקדק בפירו' מאי ראיה מייתי מדהתם דבר שלם כתיב דבמקצת עוב' על דברי תורה שהוא פטור דהא התם לא איירי כלל בעובר על דברי תורה אלא בדברים בעלמא. ועוד מה צריך ראיה לזה כיון דמן הדרך לא קאי אלא אע"ז ולכתחי' משמע כמ"ש רש"י לעיל מהיכי תיתי לחייב במקצת בשאר עבירות. ויש לפרש דבריו דתרתי קאמר דברי הכל פטור ואפילו בחנק וכמ"ש לעיל דללכת כולה משמע ושוב כתב דמילתא אחריתי באנפי נפשה והתם דבר שלם דכתיב אדברים בעלמא עכ"ל.

ולפי דבריו צריך להגיה בלשון רש"י ג' תיבות ובמקום מילת דהתם צ"ל והתם ובמקום מילת כתיב צ"ל דכתיב ובמקום ולאו צ"ל לאו. ולדידי אין צורך לזה אל כוונת רש"י לומר דהטעם דלא דרשינן קרא דכי יזיד לדבר דבר בעוקר ד"ת במקצת ומקיים מקצת ויהיה חייב חנק וקרא דלהדיחך לפוטרו במקיים מקצת ומבטל מקצת אינו פוטרו אלא מסקילה אבל בחנק חייב מקרא דכי יזיד לזה כתב רש"י דקרא דכי יזיד א"א לפרשו בד"ת ובעוקר מקצ' ומקיי' מקצת דהתם דבר שלם כתיב ובעוקר כל הגוף מד"ת הוא בסקילה ולא בחנק כדילפינן מקרא דללכת בה לרב המנונא אמנם לפום קושטא דקרא

דכי יזיד לאו בעוקר ד"ת קמיירי אלא אדברים בעלמא כגון צדקיה בן כנענה תו ליכא למידרש דבר ולא חצי דבר דכיון דמתנבא מה שלא שמע כל נבואתו הוא דבר שלם ולא חצי דבר וזה ברור והשתא ממילא מתרצתא קו' הלח"מ דאע"ג דהמתנבא מה שלא שמע מיתתו בידי אדם מקרא דכי יזיד לדב' דבר בשמי היינו משום דכוליה מילתא דקאמר שקר הוא אבל במקיים מקצת ד"ת ומבטל מקצת ד"ת פטור כיון דמקצת הדבר שמדבר בשם ה' הוא אמת שכן שמע וקבל מסיני ודוק.